

ZYGMUNT PATALAS

Instytut Badawczy Leśnictwa w minionym 50-leciu

Научно-исследовательский институт лесного хозяйства в прошедшем 50-летию

The Forest Research Institute during past 50 years

W roku 1980 minęło pięćdziesiąt lat od zapoczątkowania działalności pierwszej polskiej placówki doświadczalnictwa leśnego. 10 lipca 1930 r. zarządzeniem Ministra Rolnictwa został utworzony Zakład Doświadczalny Lasów Państwowych (ZDLP), jako jednostka organizacyjna podlegała Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie. Takie usytuowanie organizacyjne ośrodka doświadczalnictwa leśnego wynikało z określonej sytuacji w lasach państwowych, które były w trakcie zasadniczych zmian strukturalnych i w przededniu zmian organizacyjnych na szczeblu centralnym (kilka miesięcy później, w grudniu 1930 r., została utworzona Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych, pod kierownictwem A. Loreta). Organizatorem i kierownikiem ZDLP był bliski współpracownik A. Loreta — Jan Hausbrandt. Od początku 1931 r. w Zakładzie Doświadczalnym zaczęły powstawać tzw. działy pracy: ochrony lasu (Marian Nürnberg), rezerwatów (Józef Koścyrko), użytkowania lasu (Andrzej Dąbrowski), fitopatologii (Wanda Konopacka, a następnie Henryk Orłoś), siedliskowo-hodowlany (Tadeusz Włoczewski), taksacyjny (prawdopodobnie Włodzimierz Gano) i stacja oceny nasion (Stanisław Tyszkiewicz). Zapoczątkowano też organizowanie biblioteki. Po utworzeniu w 1932 r. jednostki organizacyjnej pod nazwą „Białowieski Park Narodowy” (pod kierownictwem J. J. Karpińskiego), Zakładowi Doświadczalnemu LP zlecono nad nią nadzór fachowy.

Wobec rozwoju ZDLP, rosnących zadań a także zmienionej sytuacji w lasach państwowych (istniała już Dyrekcja Naczelna LP, a kierujący nią A. Loret uzyskał rangę naczelnego dyrektora LP), Zakład Doświadczalny został przekształcony zarządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 marca 1934 r. w Instytut Badawczy Lasów Państwowych (IBLP), stanowiący jednostkę organizacyjną Dyrekcji Naczelnej LP. Dyrektorem Instytutu pozostał J. Hausbrandt.

Zadaniem Zakładu Doświadczalnego, a następnie Instytutu Badawczego LP było prowadzenie metodami naukowymi doświadczeń i badań nad poszczególnymi zagadnieniami państwowego gospodarstwa leśnego i przygotowywanie w tej drodze materiałów i podstaw do uzasadnionych nau-

kowo rozstrzygnąć tych zagadnień, a także stałe kierownictwo służby ochrony lasów przed szkodnikami owadzimi i grzybowymi.

Istniejące w ZDLP działy pracy zostały przekształcone w IBLP w oddziały. Ogólna liczba stałych pracowników Instytutu według planu na rok gosp. 1937/1938 wynosiła ok. 60 osób. Zatrudniano też znaczną liczbę personelu pomocniczego (pracowników dziennie płatnych) — przeważnie absolwentów wydziału leśnego. Dużą rolę w pracach badawczych odgrywały również umowy o dzieło zawierane ze specjalistami (przeważnie pracownikami naukowymi) spoza Instytutu.

Druga wojna światowa na pięć lat przerwała działalność Instytutu. Pracownicy rozproszyli się, lokale uległy zniszczeniu, sprzęt techniczny i materiały naukowe, w tym bogaty księgozbiór, zostały zniszczone, rozgrabione lub wywiezione przez Niemców. Najdotkliwszą stratą była jednak śmierć 18 pracowników IBLP wraz z dyrektorem; zginęli oni w wyniku działań wojennych, w obozach lub na skutek represji okupanta. Po zakończeniu wojny część księgozbioru i innych materiałów rewindykowano z terenu NRD.

Wznowienie działalności Instytutu, początkowo w ramach dawnych struktur organizacyjnych, nastąpiło jeszcze w czasie trwania działań wojennych. 15 listopada 1944 r. Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych działająca w ramach resortu rolnictwa przy Polskim Komitecie Wyzwolenia Narodowego reaktywowała IBLP, powołując Franciszka Krzysika na dyrektora Instytutu. Jeszcze wcześniej, bo w październiku i listopadzie, rozpoczęły samorzutnie działalność: Stacja Oceny Nasion przy nadl. Drewnica (S. Tyszkiewicz) i placówka w Białowieży, przekształcona w marcu 1945 r. w Filię Instytutu (J. J. Karpinski).

Do pierwszoplanowych zadań Instytutu w tym pionierskim okresie należało odnalezienie rozproszonych pracowników naukowych leśnictwa, zapewnienie im bytu i zgromadzenie w tworzonych ośrodkach, zabezpieczenie resztek mienia naukowego i ośrodków przewidzianych na placówki badawcze oraz zorganizowanie szkolnictwa leśnego i badań.

Spełnianie tych zadań spoczywało na dyrekcji Instytutu, która od listopada 1944 r. do lutego 1945 r. mieściła się w Lublinie, a następnie została przeniesiona wraz z DNL P do Łodzi. Już w styczniu 1945 r. rozpoczęto organizowanie ośrodka w Krakowie. Stopniowo reaktywowane były dawne oddziały Instytutu i powstawały nowe.

W Łodzi w lutym 1945 r. podjął pracę Oddział Żywicowania (K. Szczerbakow), miesiąc później — Oddział Chorób Roślin i Grzyboznawstwa (H. Orłós). W czerwcu 1945 r. równolegle w Łodzi i w Krakowie podjęto prace nad odbudową zbiorów Biblioteki Instytutu (M. Pissarska, F. Pastuszyński). W Krakowie zorganizowano oddziały: Botaniki, Ekologii Roślin i Klimatologii (D. Szymkiewicz), Gleboznawstwa (K. Kuźniar), Naukowo-Wydawniczy (A. Roszkowski), Ochrony Lasu (M. Nunberg), Urządzania Lasu (A. Mazarak), Użytkowania Lasu (M. Janiczek); w Warszawie — Hodowli Lasu (T. Włoczewski), Dendrometrii (J. Grochowski) i przeniesiona z Drewnicy Stacja Oceny Nasion, przemianowana od 1946 r. na Oddział Nasiennictwa (S. Tyszkiewicz).

W dniach 24—26 maja 1945 r. przedstawiciele polskiej nauki leśnej

na zjeździe w Łodzi, dyskutując sprawy organizacyjne i kierunki działania Instytutu w zmienionych warunkach ustrojowych, zaproponowali, przyjętą następnie, nową jego nazwę „Instytut Badawczy Leśnictwa”.

W sierpniu 1945 r. nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora Instytutu, wobec rezygnacji F. Krzysika, angażowanego coraz bardziej w kierowanie odbudową SGGW w Warszawie. Dyrektorem IBL został Dezydery Szymkiewicz, jednocześnie profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W ten sposób centralnym stał się ośrodek IBL w Krakowie, obok działających w Łodzi, Warszawie (od 1946 r. pod kierownictwem wicedyrektora Józefa Kostyrki) i w Białowieży. W październiku 1946 r. oddziały w Łodzi zostały przeniesione do odbudowanego częściowo przedwojennego lokalu Instytutu w Warszawie przy ul. Reja 5.

Od połowy 1946 r. Instytut rozszerza zakres swej działalności na zagadnienia drzewnictwa (Laboratorium Badania Własności Drewna w Warszawie — A. Dąbrowski, Stacja a potem Zakład Uszlachetniania Drewna w Bydgoszczy — Tadeusz Perkitny), a także ochrony przyrody (kierowanie przez pewien czas parkami narodowymi, w skład Filii IBL w Białowieży wchodził Białowiecki Park Narodowy) i gospodarki rybackiej (Stacja Jeziorowa w Wałczu — Marian Stangenberg). Rozbudowa Instytutu, zwłaszcza rozszerzanie zakresu działania na drzewnictwo, znalazła wyraz w kolejnych statutach organizacyjnych IBL, nadanych w latach 1947, 1948 i 1951. Szczególne znaczenie miał pierwszy w historii statut z 3 lutego 1947 r. Stwierdzono w nim, że Instytut jest instytucją naukowo-badawczą „stanowiącą organizacyjną ciągłość z byłym Instytutem Badawczym Lasów Państwowych”, podległą bezpośrednio Ministrowi Leśnictwa, a jego celem jest prowadzenie badań naukowych we wszystkich dziedzinach leśnictwa i drzewnictwa. Określono w statucie rolę opiniodawczą Państwowej Rady Leśnictwa w stosunku do Instytutu (początek instytucji rady naukowej), a także wprowadzono pojęcie „zakładów” (zamiast „oddziałów”).

W lutym 1948 r. stanowisko dyrektora Instytutu objął Stanisław Schabiński i pełnił tę funkcję do lutego 1949 r. W tym dość krótkim okresie nastąpiły poważne zmiany organizacyjne. Ustalono, że centrala Instytutu będzie w Warszawie oraz wprowadzono trzystopniową strukturę (działy — zakłady — pracownie). Do Warszawy przeniesiono główne zbiory biblioteczne, a także dalsze zakłady. Oprócz Filii w Białowieży utworzono Filię Lasów Górskich w Krakowie (pod kierunkiem Edwarda Chodzickiego). Placówka ta zapoczątkowała w Instytucie badania z zakresu gospodarki leśnej na terenach górskich, kontynuowane do dziś. W omawianym okresie rozbudowane były zarówno zakłady z zakresu badania własności oraz przerobu drewna, jak i zakłady dotyczące różnych zagadnień gospodarki leśnej, jak zalesiania, transportu drewna, użytkowania runa leśnego, ekonomiki leśnictwa, organizacji i mechanizacji pracy.

W lutym 1949 r. stanowisko dyrektora objął Maksymilian Kreutzinger; pozostał na nim do października 1962 r. Od 1950 r. zaczęto likwidować w Instytucie bardziej peryferyjne lub organizacyjno-techniczne zagadnienia, jak gospodarkę rybacką, ochronę przyrody (przeniesioną do Ministerstwa Leśnictwa) oraz sprawy wydawnicze, które przejęło Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne.

W związku z wydaniem w 1951 r. ustawy o tworzeniu instytutów naukowo-badawczych dla potrzeb gospodarki narodowej Instytut otrzymał nowy statut, przystosowujący organizację IBL do wymagań tej ustawy. Stwierdzono (po raz pierwszy), że Instytut ma osobowość prawną (co przejawia się m. in. w prawie do używania pieczęci okrągłej z godłem państwowym i z nazwą Instytutu), a także, że zwierzchni nadzór nad Instytutem sprawuje Minister Leśnictwa.

Stwierdzono również, że przy Instytucie działa Rada Naukowa, powoływana przez Ministra Leśnictwa o charakterze inicjującym i opiniodawczym; Rada została powołana we wrześniu 1952 r. i od tej pory stale istnieje.

Wkrótce po wydaniu wspomnianego statutu nastąpiły dalsze zmiany organizacyjne, które ograniczyły działalność Instytutu do zagadnień gospodarki leśnej. Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z 8 listopada 1951 r. utworzony został Instytut Technologii Drewna, któremu przydzielono zadania planowe, środki trwałe oraz urządzenia techniczne IBL związane z działalnością badawczą w zakresie mechanicznej obróbki i suszenia drewna, fizyko-chemicznej technologii drewna, chemicznego przerobu drewna oraz badania drewna i wyrobów drzewnych. W ten sposób od 1952 r. zadania IBL koncentrują się na problematyce wszechstronnego rozwoju gospodarki leśnej oraz wykorzystania lasów i zasobów leśnych.

Ważnym wydarzeniem w dziejach Instytutu było uzyskanie własnego gmachu w Warszawie przy ul. Wery-Kostrzewy 3, którego budowę rozpoczęto w sierpniu 1953 r., a zakończono w czerwcu 1956 r. W 1961 r. rozpoczęto budowę ośrodka doświadczalnego i szkoleniowego oraz budynków mieszkalnych IBL w Sękocinie, które oddawano sukcesywnie do użytku, poczynając od 1968 r.

W 1956 r. Instytut otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia kandydata nauk (od 1958 r. doktora nauk leśnych). Było to ugruntowaniem wysokiej pozycji naukowej i dowodem zgromadzenia licznej kadry samodzielnych pracowników nauki.

W październiku 1962 r. urlopowany został długoletni dyrektor IBL M. Kreutzinger, powołany przez FAO na stanowisko pełnomocnika i organizatora leśnego instytutu dydaktyczno-badawczego w Pakistanie. Nowym dyrektorem IBL został mianowany Edward Kamiński.

W okresie tym zanotować można dalszy rozwój IBL, a zwłaszcza podnoszenie poziomu kadry naukowej i związany z tym wzrost liczby tytułów i stanowisk naukowych uzyskiwanych przez pracowników, a także powstanie Zakładów: Ochrony Przeciwpozarowej Lasu (Tytus Karlikowski) oraz Gospodarki Leśnej Rejonów Przemysłowych (Stanisław Adamowicz).

15 kwietnia 1965 r. dyrektorem Instytutu został Bolesław Saczuk, który pełnił tę funkcję do marca 1974 r. Początek tego okresu charakteryzował się regulowaniem spraw organizacyjnych, personalnych i płacowych oraz wyznaczeniem kierunków rozwoju Instytutu. Uzyskano możliwość rozbudowy pracowni i stacji terenowych oraz dalszej rozbudowy ośrodka doświadczalnego i szkoleniowego w Sękocinie. Pomimo wzrastających trudności gospodarczych w 1968 r. ośrodek w Sękocinie zaczął funkcjonować. W latach 1965—1974 liczba pracowni w Instytucie zwiększyła się czterokrotnie — z 12 do prawie 50.

Przejawem rozwoju ośrodków pozawarszawskich było ponowne utworzenie w 1965 r. (po kilkuletniej przerwie) Zakładu Zagospodarowania Lasów Górskich z siedzibą w Krakowie (Stanisław Fiołek). Dzięki inicjatywie i staraniom S. Fiolka w siedzibie IBL w Krakowie zaczęto gromadzić zbiory dla Muzeum Leśnictwa, przejęte w 1975 r. przez OZLP w Poznaniu i przewiezione do Gołuchowa, gdzie powstaje Ośrodek Kultury Lasu.

Ważnym wydarzeniem, podkreślającym wysoką pozycję naukową Instytutu, było przyznanie mu w 1967 r. prawa nadawania stopnia naukowego docenta (zmienionego w 1968 r. na stopień naukowy doktora habilitowanego).

Początek 1974 r. przyniósł w Instytucie wiele istotnych zmian organizacyjnych i strukturalnych, zapoczątkowujących nowy okres działalności w określonych warunkach. Z dniem 1 I 1974 r. został utworzony zakład doświadczalny pod nazwą „Lasy Doświadczalne Instytutu Badawczego Leśnictwa” w Janowie Lubelskim. Instytut został podporządkowany organizacji gospodarczej Lasy Państwowe. Jednocześnie Instytut przeszedł na rozrachunek gospodarczy, zgodnie z ogólnokrajowymi zasadami gospodarki finansowej jednostek badawczych i szkół wyższych.

Z dniem 1 IV 1974 r. funkcję dyrektora Instytutu objął Zygmunt P a t a l a s.

Okres 1974—1980 zaznaczył się dalszymi zmianami struktury organizacyjnej; powstało kilka nowych zakładów (Dośkonaleń Zawodowego Surowca Drzewnego) i samodzielnych pracowni (Organizacji Prac Leśnych, Elektronicznego Przetwarzania Danych, Efektywności Prac Badawczych). W celu sprawnego przekazywania wyników badań do praktyki, w 1979 r. powołany został w Instytucie pion wdrożeniowy, z ośrodkiem konsultacyjno-szkoleniowym i z prototypownią maszyn leśnych. Od szeregu lat Instytut prezentuje corocznie na specjalnych konferencjach terenowych ważniejsze wyniki badań wobec Kolegium Lasów Państwowych, gdzie doradnie podejmowane są decyzje w sprawie wprowadzania ich do praktyki leśnej.

Duży nacisk położono na rozwój młodej kadry, dzięki czemu znacznie wzrosła liczba uzyskiwanych corocznie tytułów doktorskich. Dzięki ugruntowaniu koordynacji badań leśnych w skali krajowej przez Instytut uintensywniła się współpraca z PAN, wydziałami leśnymi akademii rolniczych oraz innymi instytucjami naukowymi. W realizowaniu prac badawczych Instytut współpracuje obecnie z ponad 20 instytucjami w kraju.

Dużo uwagi przywiązuje się również do podnoszenia poziomu badań. Służą temu m. in. organizowane w Instytucie seminaria i spotkania dyskusyjne, na których omawia się metodyki badań oraz ich wyniki opracowane w formie dokumentacji.

Prace naukowo-badawcze i rozwojowe realizowane są na podstawie opracowywanych na okresy 5-letnie planów koordynacyjnych oraz szczegółowych planów rocznych. Przeciętnie w roku Instytut prowadzi badania w ok. 260 zadaniach, a przekazaniu do wykorzystania ulega rocznie ok. 60 opracowań w formie dokumentacji naukowych i eksperytz. Działalność naukowo-badawcza IBL, zgodnie z planem na lata 1976—1980, skoncentrowana jest na problemie węzłowym pt. „Zwiększenie wszechstronnej

użyteczności lasów i optymalizacja wykorzystania leśnej bazy surowcowej” oraz na uzupełniających go 3 problemach resortowo-branżowych pt. „Ochrona i podniesienie stanu zdrowotności lasu”, „Podniesienie stopnia wykorzystania leśnej bazy surowcowej” i „Kompleksowa mechanizacja prac w leśnictwie”.

Plan prac badawczych Instytutu powiązany jest ściśle z tematyką współpracy naukowo-technicznej z zagranicą, w ramach RWPG i umów dwustronnych z pokrewnymi instytucjami w CSRS, NRD, Rumunii, WRL, ZSRR, Austrii, Finlandii, Francji oraz międzynarodowymi organizacjami naukowymi i gospodarczymi, jak IUFRO, FAO, UNESCO, ECE, ILO itp. Również wielu pracowników naukowych IBL bezpośrednio współpracuje z tymi organizacjami pełniąc w nich liczne funkcje. Kontynuujemy i rozwijamy w tej dziedzinie chlubne tradycje Instytutu, który już od pierwszych lat swego istnienia aktywnie uczestniczył we współpracy międzynarodowej w zakresie leśnictwa.

Powojenny rozwój Instytutu charakteryzują również liczby pracowników w nim zatrudnionych. W 1947 r. pracowało w IBL 66 osób, w tym 47 pracowników naukowych (15 samodzielnych i 32 pomocniczych). W latach 1949—1952 liczba etatowych pracowników wynosiła około 110 (w tym około 70 naukowych), ale poza tym zatrudniano do 180 (w 1950 r.) pracowników ryczałtowych. Po 1953 r. znikła kategoria pracowników ryczałtowych, natomiast wzrastała liczba pracowników etatowych: 112 w 1952 r., 185 w 1953 r., 284 w 1966 r., 335 w 1967 r. i 591 w 1975 r. W ostatnich kilku latach liczba osób zatrudnionych na pełnych etatach wynosiła od 580 do blisko 600. W dniu 30 VI 1980 r. Instytut zatrudniał 561 pracowników, w tym 183 naukowych (wśród nich 9 profesorów i 15 docentów).

O rozwoju kadry naukowej świadczą liczby nadanych w Instytucie i uzyskanych przez pracowników Instytutu stopni i tytułów naukowych. W okresie posiadania uprawnień do nadawania stopni naukowych Rada Naukowa Instytutu nadała (do 30 VI 1980 r.) 52 osobom stopień doktora nauk leśnych i 15 osobom stopień doktora habilitowanego nauk leśnych. Tyle samo stopni naukowych uzyskali pracownicy Instytutu (w okresie 50 minionych lat) w innych placówkach naukowych w kraju i za granicą. Około 60 osób powołano w IBL w okresie powojennym na stanowisko docenta (wliczając w to tytuły docenta nadawane w latach 1954—1961), a 24 osobom nadano tytuły naukowe profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego (nie licząc w tym osób zatrudnionych jednocześnie w IBL i w wyższych uczelniach, które otrzymały tytuły profesora w wyższych uczelniach).

Dorobek Badawczy Instytutu w poszczególnych dziedzinach omówiony jest ogólnie na następnych stronach niniejszego zeszytu „Sylwana”. Bardziej szczegółowo przedstawiony on został w około 1700 dokumentacjach naukowo-badawczych, w prawie 600 rozprawach naukowych opublikowanych w „Pracach IBL”, w ok. 220 podręcznikach i wydawnictwach książkowych i w ponad 2 tysiącach artykułów w prasie leśnej. Można wyrazić przekonanie, że upowszechniane w ten sposób wyniki badań Instytutu w poważniejszej mierze przyczyniły się do olbrzymiego postępu i zmian, jakie dokonały się w naszym leśnictwie na przestrzeni ostatniego półwiecza.

Краткое содержание

Научно-исследовательский институт лесного хозяйства был создан в июле 1930 г. и уже в первые годы своего существования развернул широкую исследовательскую деятельность в области семеноводства, питомников, изучения условий местопроизрастания, лесоразведения, охраны природы, защиты леса и лесопользования.

В период II мировой войны деятельность института была прервана на 5 лет; среди 60 человек персонала погибло 18 человек, а имущество Института и исследовательские материалы были уничтожены.

С 1945 г. начинается восстановление и развитие Института и упрочнение его научного положения. Исследования охватывают проблематику востороннего развития лесного хозяйства и рационального использования лесного сырья и увеличения производительности леса. В 1958 г. Институт получил право присваивания степени доктора лесохозяйственных наук, а в 1968 г. — степени габилитированного доктора.

С 1970 г. Институт является координатором в стране лесохозяйственных исследований сконцентрированных в настоящее время в узловой проблеме: «Увеличение востороннего использования лесов и оптимализация использования лесной сырьевой базы». Ежегодно заканчивается и передается для введения и использования около 60 работ.

В течение многих лет Институт поддерживает оживленное сотрудничество с заграницей — в рамках СЭВ, с ИЮФРО, ФАО, ЮНЕСКО, ЕЦЕ, ИЛО и т.д., а также в рамках двухсторонних соглашений с родственными институтами заграницей.

Послевоенное развитие Института характеризуется количеством персонала работающего в нем: в 1947 г. — 66 человек, в 1966 г. — 284 человека, а в настоящее время около 600 человек. За этот период более 100 сотрудников получило степень доктора лесохозяйственных наук, а 24 человека — научные звания профессора ординарного и чрезвычайного.

Научные достижения Института в течение его 50-летней деятельности заключены в около 1700 научных документах, 600 работах опубликованных в Трудах НИИЛХ, в около 220 учебниках и в более 2 тыс. статей в лесной прессе, которые сыграли огромную роль в прогрессе нашего лесного хозяйства.

Summary

The Forest Research Institute was created in July 1930 and developed broad research activities in the field of seed science, nursery activities, site science, silviculture, nature protection, forest protection and harvesting already during first years of its existence.

During World War II Institute's activities were interrupted for 5 years. From among 60 persons of its staff 18 were killed. Institute's property and research materials were destroyed.

Reconstruction and development of Institute as well as establishing its scientific position started since 1945. Studies include problems of universal development of forest economy, rational utilization of forest resources, and improvement of forest productivity. In 1958 Institute was granted with rights of conferring degree of doctor of forest sciences and in 1968 — the degree of assistant professor.

Since 1970 Institute became a national coordinator of forest research focused at present on the main problem entitled "Increase in the universal utility of forests and optimisation of the utilization of forest raw-materials". Some 60 documentations are annually completed and transferred for use.

From many years Institute maintains a vivid scientific cooperation with abroad — within the Board for Mutual Economic Assistance, IUFRO, FAO, UNESCO, ECE, ILO, etc., as well as under bilateral contracts with related institutes abroad.

Postwar development of the Institute is characterized by numbers of employees amounting to: 66 persons in 1947, 284 persons in 1966, and ca 600 persons at present. During this period of time more than 100 workers were granted the degree of doctor of forest sciences and 24 persons received scientific titles of extraordinary and full professors.

Scientific production of the Institute during its 50 years of activities, contained in some, 1,700 scientific documentations, 600 papers published in "The Proceedings of FRI", in some 220 handbooks, and more than 2 thous. of articles in forestry magazines efficiently contributed to the progress in our forestry.

Z LITERATURY

ARCHIWUM OCHRONY ŚRODOWISKA 1979, z. 1. Polska Akademia Nauk, Instytut Inżynierii Środowiska zł 45

Zeszyt zawiera m. in.:

Z. Harabin, A. Kawalec: Wpływ eksploatacji piasku na bieżący przyrost grubości sosny zwyczajnej (*Pinus silvestris* L.) w drzewostanach przyległych do wyrobiska.

M. Wartasiewicz: Oddziaływanie zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki na wybrane gatunki roślin w rejonie Górnosląskiego Okręgu Przemysłowego.

Autorka badała m. in. jesion (*Fraxinus excelsior*), jawor (*Acer pseudoplatanus*) i topolę (*Populus nigra* L.).